

ŠAJĀ NUMURĀ:

- Žurnāla "Latvijas Lopkopis" septembra numurā 2
- Lauksaimniekiem pieejama mobilā aplikācija 2
- Brīdina par lauksaimnieku apkrāpšanas shēmu 4
- Paredz atbalstu zemessargiem un rezerves karavīriem 4
- Latvijas pierobežā saimnieko gudri un atbildīgi 6

- Pīlādžu daudzveidība pārsteidz 8
- Lauksaimniekiem pieejami apgrozāmie līdzekļi 10
- Upeņu audzētāji apvienojas 11
- Meža īpašnieki var pieteikties ES atbaltam! 12
- Konsultācijas varēs saņemt līdz 25. oktobrim 12
- Aug globālais pārtikas patēriņš 13
- Koreja atver tirgu ES liellopu gaļai 13
- Vairāk ziņo par piesārņojumu pārtikā .. 13
- Svarīgākie datumi, kurus lauku uzņēmējs nedrīkst aizmirst 2019. gada novembrī 14
- "Mētras" – hobijs ar pievienoto vērtību... 15

Foto: Iveta Tomšone

AKTUALITĀTES

"Novada Garšas" noslēguma pasākumā ikviens apmeklētājs varēja balsot arī par sev tīkamāko ēdināšanas uzņēmumu. Par uzvarētāju kļuva pavisam jaunais "Hot Cafe" no Saldus. Attēlā: "Hot Cafe" īpašnice Zita Stromčinska un bārmenis Emīls Lemkens kopā ar LLKC valdes priekšsēdētāju Mārtiņu Cimermani

KRĀŠŅI IZSKANĒJIS "NOVADA GARŠAS" NOSLĒGUMS

Ar divu dienu vērienīgu pasākumu septembra beigās Rīgā noslēdzies Latvijas Lauku konsultāciju un izglītības centra (LLKC) rīkots pasākums "Novada Garša".

Pasākuma pirmo dienu ievadīja konference "Liec pārtikas grozā vietējo!" Tās mērķis bija aizsākt diskusiju par to, kā vietējos, tostarp bioloģiskos, pārtikas produktus daudz plašāk izmantot skolu un bērnudārzu audzēkņu ēdināšanā, kā veicināt pašvaldību lielāku iesaisti šī jautājuma risināšanā un veicināt pašu zemnieku kooperāciju nepieciešamo produktu nodrošināšanā. Lielu uzmanību izpelnījās ēdinātāja "AmDaram" pozitīvā pieredze, kuri jau vairāk nekā gadu nodrošina bioloģiskus produktus bērnu ēdināšanai.

Konferencē analizēja sabiedrības ēšanas kultūru kopumā, smēlās idejas no šefpavāriem, kā pagatavot gardākas pusdienas skolēniem, vai un kā mazajam ražotājam veidot attiecības ar lielveikaliem un, izmantojot sociālos tīklus, panākt lielāku savas produkcijas atpazīstamību.

Mārtiņš Cimermanis, LLKC valdes priekšsēdētājs: "Lielākais gandarījums šajā konferencē bija tas, ka pašvaldību iepirkumu speciālisti un skolu pārstāvji atzina, ka viņi guvuši noderīgu informāciju un arī iedvesmu, ko praktiski mainīt savu iestāžu ēdināšanā. Milzīgu paldies sakām visiem festivāla atbalstītājiem. Arī nākamgad noteikti tiksimies "Novada Garšas" reģionu pasākumos un noslēguma festivālā Rīgā!"

Konferencē prezentēja arī Latvijas labāko šefpavāru radītu piecu dienu ēdienkarti skolēnu pusdienām, kuru ikviens ieinteresēts skolu pavārs varēs saņemt. Tika nosaukti arī piecos reģionālajos "Novada Garšas" pasākumos notikušā konkursa "Tautas garša" uzvarētāji, kuri balvā saņem iespēju doties pieredzes apmaiņas braucienā uz Zviedriju.

Varēja iepazīt vairāk nekā simts Latvijas ražotāju

Festivāla otrā diena Hanzas peronā pilnībā bija veltīta Kurzemes, Vidzemes, Latgales un Zemgales mazo ražotāju produkcijas iepazīšanai, aizrautīgām pavāru meistartalkasēm, apmeklētāju sarunām ar saimniekiem, iemīļotu mūziķu priekšnesumiem. **► 3. lpp.**

AKTUALITĀTES

ŽURNĀLA "LATVIJAS LOPKOPIS" SEPTEBRA NUMURĀ

Septembra numurā lasiet interviju ar kooperatīva "Piena ceļš" jauno padomes priekšsēdētāju Mārtiņu Neibergu. Līdz ar viņa ienākšanu kooperatīva vadībā sācies jauns pārvērtiens visa Baltijas reģiona kooperācijas sistēmā, – augustā Igaunijas "E-piim" un Latvijas "Piena ceļš" nobalsoja par apvienošanos.

Paredzēts kopīgi līdz 2021. gadam uzbūvētu jaunu pārstrādes rūpnīcu Igaunijā, Paidē, papildu jau abiem kooperatīviem esošajām četrām rūpnīcām. Intervijā – par to, kādas pārmaiņas gaidāmas, un par cerībām, kas saistītas ar jauna starpvalstu kooperatīva "SCE E-piim" veidošanu.

Saimnieku pieredzes rubrikā lasiet, kā saimnieko Sandra un Māris Boši Naukšēnu novada "Tiltgaļos", kur uzbūvēts jauns moderns govju komplekss ar iespēju veikt tālāku paplašināšanos. Saimnieki stāsta, kādas tehnoloģijas izvēlējušies, un pamato kādēļ.

LLKC ekonomists Raivis Andersons analizē bioloģiskā piena ražošanas izmaksas Austrijā – valstī, kur ir ES lielākais bioloģiskā piena patēriņš. Viens no secinājumiem – par biopienu Austrijas zemnieki saņem par 20% lielāku samaksu, vienlaikus lopbarības izmaksas tam ir zemākas nekā konvencionālajam.

LLKC lopkopības konsultante Kornēlija Indāne sniedz ieteikumus kukurūzas skābbarības sagatavošanā un izēdināšanā. Turpat LLKC Lopkopības nodaļas vadītāja un žurnāla nozaru redaktore Silvija Dreijere detalizēti skaidro, kādai jābūt skābbarības kvalitātei.

Kas ir govju virusālā diareja, kā tā rodas, kādi profilakses pasākumi jāveic un kā ar to cīnīties, skaidro LLKC lopkopības konsultante Laila Plīta.

Liellopu audzētājiem iesakām iepazīties ar LLKC Lopkopības kompetenču centra vadītājas Anitas Siliņas ieteikumiem, kā no teles izaudzēt labu zīdītājovi. Savukārt aitkopjiem noderēs Lailas Plītais sniegtais ieskaits aitvielmāiņas slimībās. Turpat arī informācija par šogad LLKC uzsāktu demonstrējumu "Dažādu līniju vienas šķirnes teķu meitu kvalitātes salīdzinājums kvalitatīvu jēru ieguvei bioloģiskajā saimniekošanas sistēmā". Tā uzdevums ir novērtēt "Latvijas tumšgalves" teķu līniju pēcnācējus.

Putnkopjiem iesakām Latvijas Olu un putnu gaļas ražotāju asociācijas pārstāves Annas Ērlihas rakstu par to, vai vistu ganāmpulkā nepieciešams gailis un cik saprātīgi ir vienviet turēt dažādas putnu sugas.

Latvijas Cūku audzētāju asociācijas izpilddirektore Dzintra Lejniece analizē cūkgaļas tirgus tendences, citstarp norādot – lētās cūkgaļas laiks ir beidzies.

Zirgkopības rubrikā lasiet žurnālistes Daces Milleres aprakstu par interesantiem un darbīgiem saimniekiem Kristīni un Druvi Gredzeniem, kuri saimnieko Raiskuma pagasta "Veckrīpēnos" un audzē tinkeru šķirnes zirgus.

Kā ierasts, žurnālā nozares ziņas no Latvijas un ārzemēm, labas veselības uzturēšanas padomi, saimnieku aptauja, recepte un anekdotes.

Atgādinām, ka žurnālu "Latvijas Lopkopis" iespējams abonēt VAS "Latvijas Pasts" pasta nodaļās visā Latvijā, abonēšanas indekss – 2044, pasūtīšanu iespējams veikt arī elektroniski "Latvijas Pasts" mājaslapas elektroniskās abonēšanas sadaļā: https://abone.pasts.lv/lv/latvijas_preses_izdevumi/zurnali/2044/2019_gads/

Žurnālu var iegādāties arī Latvijas Lauku konsultāciju un izglītības centrā Ozolniekos. **LL**

Iveta Tomšone, LLKC Apgāda vadītāja

LAD INFORMĀCIJA

LAUKSAIMNIEKIEM PIEEJAMA MOBILĀ APLIKĀCIJA

Turpmāk svarīga informācija lauksaimniekam, mežsaimniekiem un zivsaimniekiem būs pieejama līdzī tālrunī, jo Lauku atbalsta dienests ir sagatavojis ērtu rīku – mobilo aplikāciju. Aplikāciju var izmantot visi tie dienesta klienti, kuri izmanto Elektronisko pieteikšanās sistēmu.

Mobilā aplikācija ir pieejama gan Android gan iOS viedierīcēm bez maksas. Tā nodrošina ātrāku un vienkāršāku komunikāciju starp dienestu un tā klientiem. Rezultātā lauksaimnieki informāciju saņem ātrāk, spēj ātrāk reaģēt dažādās problēmsituācijās

un par to informēt dienestu.

Mobilajā aplikācijā klientiem būs iespēja apskatīt, piemēram, svarīgāko notikumu kalendāru, saņemtos maksājumus, pieejamās bezakcīzes dīzeļdegvielas apjomu, saņemtās vēstules no LAD, informāciju par gaidāmajām kontrolēm saimniecībās un to rezul-

tātiem, kā arī ērti nofotografēt laukus, īstenoto investīciju projektu rezultātus un atsūtīt informāciju dienestam.

Lauku atbalsta dienests, rūpējoties par klientiem, vēlas nodrošināt pēc iespējas vienkāršāku un ērtāku visu pakalpojumu un informācijas pieejamību, tāpēc mobilā aplikācija lauksaimniekiem ir mērķtiecīgs nākamais solis mūsdienīgo rīku ieviešanā dienestā.

Turpmāk mobilā aplikācija tiks papildināta ar citām jaunām funkcionalitātēm. Piemēram, aplikācijā būs informāciju par citu zemkopības resora iestāžu veiktajām pārbaudēm saimniecībā. **LL**

LAD informācija

Latvijas Lauku konsultāciju un izglītības centrs,
Rīgas iela 34, Ozolnieki, Ozolnieku pag., Ozolnieku nov., LV-3018, tālr. 63050220,
admin@llkc.lv, laukutikls@llkc.lv

WWW.LLKC.LV
WWW.LAUKUTIKLS.LV

Pasākuma apmeklētājus priecēja arī mūziķi, tajā skaitā lielu uzmanību izpelnījās Kārlis Kazāks, kurš sekojis mūzikas tradīcijām Latvijas novados

Par atzītu gardumu kļuva Tērvetes maize

Saimniecība "Birzītes" no Gulbenes novada piedāvā skaistus ķiplokus

► 1. lpp.

Kopumā rīdiniem un galvaspilsētas viesiem bija iespēja iepazīt vairāk nekā 100 ražotāju no visas Latvijas.

Dienas garumā ikvienas apmeklētājs varēja balsot arī par sev tīkamāko ēdināšanas uzņēmumu, kuri pārstāvēja visus novadus. Par uzvarētāju kļuva pavisam jaunais "Hot Cafe" no Saldus.

Garšas festivāla laikā ikviens arī va-

KONKURSA "TAUTAS GARŠA 2019" UZVARĒTĀJI REĢIONOS:

Piena produkti – Iluta Straže, z/s "Krišjāņi", Bauskas novads;
Gaļas un zivju produkti, t. sk. medus – Ineta Bole, z/s "Arumi", Rūjienas novads;
Augu izcelsmes produkti (t. sk., augļu un dārzeņu produkti, tējas, garšvielas u. c.) – Signe Turauska, "Dabas laboratorija", Sigulda;

Miltu izstrādājumi – Ieva Biķe un Ilze Kalāce-Bērziņa, SIA "Smalkais mulsis", Olaines novads;

Alkoholiskie dzērieni – Ieva Dūmiņa, SIA "Dūmiņu vīna darītava", Bauskas novads;

Bezalkoholiskie dzērieni – Klāvs Šlakorcins, SIA "Capulus Terra", Kuldīgas novads;

Ēdināšanas uzņēmums – Valmieras tehnikums.

Plašāk par "Novada Garšu": www.novadagarsa.lv

Saimniecība "Paegli" cienā ar gardu kūpinātu gaļas produkciju

Saimniecības "Kotiņi" piedāvājumā – dažādu graudu produkcija un skaidrojums par to pielietojumu

"Mazsāliju" saimnieks Gunārs Slavinskis piedāvā pašdarītos stipros dzērienus un uzkodas, kuru izejvielas iegūtas pašu saimniecībā

LLKC Krāslavas biroja konsultants Artūrs Pavļukevičs demonstrē sviešta kulšanu pēc senas metodes

rēja ziedot organizācijai "Lielas rūpes par mazajiem", kas nodrošina auklītes pakalpojumus aprūpes iestāžu bērniem, kuri Bērnu klīniskajā slimnīcā atrodas vieni paši. Dienas gaitā un labdarības izsolē šajā dienā kopumā tika saziēdoti 596,69 eiro.

Atgādinām, ka LLKC rīkotā pasākuma "Novada Garša" ietvaros garšu

festivāli šovasar notika Valmierā, Siguldā, pie Nabas ezera Kuldīgas novadā, Ribbes dzirnavās Bauskas novadā un Krāslavā. Kopumā šajos pasākumos piedalījās vairāk nekā 150 mazie ražotāji un tos apmeklēja teju 4000 cilvēku. **LL**

Foto: Iveta Tomsone un Uģis Avots

Ilze Rūtenberga-Bērziņa,
LLKC sabiedrisko attiecību vadītāja

AKTUALITĀTES

BRĪDINA PAR LAUKSAIMNIEKU APKRĀPŠANAS SHĒMU

Valsts policijā vasarā un rudeni no zemniekiem un zemnieku saimniecībām saņemti iesniegumi par lauksaimniecības produkcijas izkrāpšanu ne mazāk kā 100 000 eiro apmērā.

Valsts policijas Galvenās kriminālpolīcijas pārvaldes priekšnieks **Andrejs Grišins** informē un brīdina:

“Aptaujājot zemniekus, tika secināts, ka viņu saimniecībās ierodas persona, kura stādās priekšā kā produkcijas uzpirkšanas uzņēmuma pārstāvis, ar piedāvājumu iegādāties saražoto produkciju, piedāvājot samaksu, kas ir augstāka par tirgus cenu. Saņemot piekrišanu pārdot produkciju, uzpircejs lūdz tās paraugus ar mērķi noteikt tās kvalitāti. Pēc neilga laika uzpircejs sazinās ar zemnieku saimniecību, kuru viņš bija apmeklējis iepriekš un izsaka savu piedāvājumu produkcijas iegādē. Tā kā visos gadījumos piedāvājumā izteiktā cena bija augstāka par produkcijas tirgus vērtību, zemnieki bez ierunām ir piekrituši darījumam. Veicot darījumus ar zemniekiem, uzpircejs uzrāda savas personas apliecinājumus un uzņēmuma pilnvaru, kā arī iesniedz pirkuma līgumu un pavaddokumentus. Līgums ar zemnieku saimniecību tiek sastādīts šķietami ticamā veidā, taču izmeklēšanas laikā ir noskaidrots, ka līgums nav spēkā esošs, jo gan pilnvara, gan zīmogs ir viltots, lai gan uzņēmums, kuru it kā persona pārstāv, ir eksistējošs. Līgumā norādītajā termiņā uzpircejs neveic apmaksu par iegādātajām precēm, saņemot zvanus no zemnieka ar lūgumu veikt apmaksu, no pircēja tiek saņemti dažādi aizbildinājumi, kāpēc

apmaksu nav veikta. Tā kā zemnieks ir pārliecināts, ka uzpircejs ir reāli pastāvīgs uzņēmējs, viņš uzreiz nevērsas ar iesniegumu Valsts policijā par krāpšanas faktu, bet gaida pārskaitījumu no uzņēmuma. Tikai tad, kad zemnieks ir sazinājies ar uzņēmumu, kurš it kā ir iegādājies lauksaimniecības produkciju ar pēcapmaksu, tiek secināts, ka lauksaimniecības produkcija ir izkrāpta.

Lai izvairītos no šāda veida krāpšanām, pirms slēgt vienošanos par saražotās produkcijas pārdošanu, zemniekam ir jāpārliecinās par uzņēmuma, kas vēlas to iegādāties, eksistenci un vai persona, kura pārstāv uzņēmumu, tur strādā un ir tiesīga slēgt šādus darījumus. Gadījumos, kad pircējs par lauksaimniecības produkciju zemniekam piedāvā lielāku samaksu virs tirgus vērtības, vajag pievērst pastiprinātu uzmanību, jo šāds fakts, iespējams, norāda uz iespējamo krāpšanu.

Kriminālprocesa ietvaros ir atklāta šāda organizēta grupa, kuras dalībniekiem ir piemērots ar brīvības atņemšanu saistīts drošības līdzeklis, bet nav izslēgts, ka nākotnē, pielietojot līdzīgu krāpšanas shēmu, no zemniekiem var tikt izkrāpta saražotā lauksaimniecības produkcija.

Ja zemnieku saimniecība konstatē šādus lauksaimniecības produkcijas krāpšanas gadījumus, lūgums nekavējoties vērsties ar iesniegumu Valsts policijā.”

Pārliecinieties par sadarbības partneriem!

Informāciju papildina un iesaka LLKC juriste **Kristīne Cimermane**: “Pirms veikt jebkuru darījumu, ir jāpārliecinās, vai konkrēts uzņēmums

pastāv, kas ir uzņēmuma paraksttiesīgās personas, kāds ir tā saimnieciskās darbības veids.

Aktuālo informāciju var pārbaudīt, piemēram Lursoft datu bāzē (<https://www.lursoft.lv/>). Ziņas par nodokļu maksātājiem, tai skaitā fiziskām personām, saimnieciskās darbības veicējiem var pārbaudīt Valsts ieņēmumu dienesta mājaslapā (<https://www6.vid.gov.lv/>).

Protams, vienkāršākais veids ir sazināties ar pašu uzņēmumu un noskaidrot, vai konkrētā persona ir uzņēmuma pilnvarotais pārstāvis un/vai darbinieks.

Uzmanība ir jāpievērš arī automašīnām, kas pārvietos pārdoto produkciju. Ceļu satiksmes drošības direkcijas mājaslapā var pārliecināties, vai noteiktā transporta numurzīme atbilst noteiktai automašīnai (marka, modelis).

Pirms darījumiem, īpaši, ja tā būs ilgstošāka sadarbība, kuras ietvaros būs vairāki savstarpēji saistīti darījumi, vēlams noslēgt līgumu.

Parakstot līgumus, noteikti jāpārliecinās par sadarbības partnera pārstāvības tiesībām. Vēlams ir lūgt uzrādīt personu apliecinājošu dokumentu, lai pārliecinātos, ka līgumus un darījumu apliecinājošus dokumentus paraksta dokumentos norādītā persona.

Īpaši jauniem sadarbības partneriem vajadzētu izvērtēt iespēju lūgt priekšapmaksu (avansa maksājumu) par piegādāto produkciju, tas ļaus pārliecināties par sadarbības partneru patieso nolūku.

Pats galvenais ir būt modriem, arī ikdienas steigā rast laiku, pārliecināties par sadarbības partneriem un iepazīt tos!” **LL**

GRĀMATVEDĪBA UN NODOKĻI

PAREDZ ATBALSTU ZEMESSARGIEM UN REZERVES KARAVĪRIEM

Šī gada 4. aprīlī stājās spēkā grozījumi vairākos likumos, kuri darba devējam nosaka pienākumu reizi gadā savus padotos, kuri dienē Zemessardzē, atbrīvot no darba pienākumu veikšanas kolektīvo apmācību laikā un izmaksāt par to atlīdzību, kā arī mācībās iesauktos rezerves karavīrus atbrīvot no darba

pienākumu pildīšanas vai mācībām, saglabājot līdzšinējo amata vietu vai tiesības turpināt mācības izglītības iestādē. Ar redakcijas atļauju saīsināti publicējam skaidrojumu no www.lvportals.lv.

Papildinātais tiesiskais regulējums attiecas uz darba ņēmēju piedalīšanos zemessargu apmācībās un rezer-

ves karavīru militārajās apmācībās un atlīdzības izmaksu šādos gadījumos. Saskaņā ar Valsts aizsardzības koncepciju Nacionālie bruņotie spēki (NBS) miera laikā uztur 17 500 militāri sagatavotus karavīrus, tai skaitā 8000 zemessargus un 3000 rezerves karavīrus.

► 5. lpp.

Latvijas Lauku konsultāciju un izglītības centrs,
Rīgas iela 34, Ozolnieki, Ozolnieku pag., Ozolnieku nov., LV-3018, tālr. 63050220,
admin@llkc.lv, laukutikls@llkc.lv

WWW.LLKC.LV
WWW.LAUKUTIKLS.LV

◀ 4. lpp.

Papildināts Darba likums

Darba likuma 74. pants (Atlīdzība gadījumos, kad darbinieks neveic darbu attaisnojošu iemeslu dēļ) papildināts ar situāciju, kad darbinieks piedalās zemessargu kolektīvajā apmācībā, un šajā gadījumā darba devējam ir pienākums izmaksāt darbiniekam noteikto atlīdzību (darba samaksu vai vidējo izpeļņu). Šādu darba devēja apmaksājamo dienu skaits ir ne vairāk kā piecas dienas pēc kārtas kalendāra gada laikā.

Likumā arī noteikts, ka darba devējam darbiniekam izmaksāto atlīdzību kompensē NBS. Kārtību, kādā kompensē šo atlīdzību, un kompensācijas apmēru noteiks Ministru kabinets (MK).

Šī likuma norma stāsies spēkā 2020. gada 1. janvārī.

Vienlaikus ar šiem grozījumiem noteikts, ka darba devējs var izmaksāt darbiniekam atlīdzību arī gadījumos, kad darbinieks neveic darbu sakarā ar cita veida zemessargu apmācībām, kā arī rezerves karavīru militārajām apmācībām.

Precizēts zemessargu apmācību sastāvs

Turpmāk Zemessardzes likuma 6. panta 1.¹ daļa precizē, ka dienestu Zemessardzē uzskaita dienās, savukārt par dienesta uzdevumu izpildes vai mācību dienu uzskata:

- 8 stundas vienas diennakts laikā, ja Zemessardzes uzdevuma izpildes vai apmācības laiks ir vismaz 8 stundas diennaktī;

- 8 stundas vairāku diennakšu laikā, ja Zemessardzes uzdevuma izpildes vai apmācības laiks ir mazāks par 8 stundām diennaktī.

Minētais pants papildināts arī ar 1.² daļu, nosakot, ka zemessarga apmācība sastāv no:

- **individuālās apmācības**, kas ietver pamatapmācību, kvalifikācijas apmācību un karjeras apmācību;

- **kolektīvās apmācības**, kas ietver bruņoto spēku vienību vai apakšvienību, štāba, kombinētās, apvienotās un kompleksās apmācības un vingrinājumus.

Izmaiņas attiecībā uz zemessargiem un izglītības iestādēm

Zemessardzes likuma 6. panta 4. daļā turpmāk būs noteikts, ka izglītības iestādei jāatbrīvo Zemessardzes uzdevumu pildīšanā vai apmācībā

iesaistītais zemessargs no mācībām (studijām), saglabājot tiesības turpināt mācības (studijas) ar tiem pašiem nosacījumiem, kādi bija pirms zemessarga iesaistīšanas Zemessardzes uzdevumu izpildē vai apmācībā, proti:

- līdz 5 darba dienām kalendāra gadā – zemessarga apmācībai;

- līdz 5 darba dienām kalendāra gadā – Zemessardzes uzdevumu pildīšanai;

- ārkārtējās situācijas vai izņēmuma stāvokļa izsludināšanas gadījumā – līdz ārkārtējās situācijas vai izņēmuma stāvokļa atcelšanai;

- līdz pusotram gadam – dalībai starptautiskajā operācijā vai ātrās reaģēšanas spēkos.

Izmaiņas attiecībā uz zemessargiem un darba devējiem

Ar to 6. panta transformācijas nebeidzas – papildus noteikti arī darba devēja pienākumi attiecībā pret zemessargiem. Turpmāk darba devējam:

- **jāatbrīvo Zemessardzes uzdevumu pildīšanā iesaistītais zemessargs** no darba pienākumu pildīšanas, **neizmaksājot viņam darba samaksu**, bet saglabājot darba (amata) vietu, līdz 5 darba dienām kalendāra gadā;

- ārkārtējās situācijas vai izņēmuma stāvokļa izsludināšanas gadījumā līdz ārkārtējās situācijas vai izņēmuma stāvokļa atcelšanai; līdz pusotram gadam dalībai starptautiskajā operācijā vai ātrās reaģēšanas spēkos;

- līdz 5 darba dienām kalendāra gadā **jāatbrīvo zemessargu apmācībā iesaistītais zemessargs** no darba pienākumu pildīšanas, saglabājot darba (amata) vietu (darba devējs, ievērojot Darba likumā noteikto, **var izmaksāt darbiniekam atlīdzību** par zemessargu apmācībā pavadīto laiku);

- ne ilgāk kā 5 darba dienas pēc kārtas vienu reizi kalendāra gadā **jāatbrīvo kolektīvajā apmācībā iesaistītais zemessargs** no darba pienākumu pildīšanas, saglabājot darba (amata) vietu, un, ievērojot Darba likumā noteikto, **jāizmaksā darbiniekam atlīdzība** par zemessargu kolektīvajā apmācībā pavadīto laiku.

NBS kompensēs darba devējiem izdevumus, kas radušies, izmaksājot darbiniekam atlīdzību par atrašanos kolektīvajās apmācībās 5 dienas pēc kārtas viena gada ietvarā, MK noteik-

tajā apmērā un kārtībā. Grozījumu Zemessardzes likumā anotācijā norādīts, ka kompensētās atlīdzības summa būs līdz 50 eiro par vienu kalendāra dienu.

Citas zemessargiem paredzētās kompensācijas

Zemessardzes likuma 33. panta trešajā daļā turpmāk noteikts, ka zemessargam var kompensēt arī transporta izdevumus, kas radušies, izmantojot personīgo vai sabiedrisko transportu, izņemot taksometru, no deklarētās dzīvesvietas līdz noteiktajai dienesta uzdevumu pildīšanas vai apmācību vietai un atpakaļ. Nosacījums, kārtību un apmēru, kādā zemessargam izmaksā transporta izdevumu kompensāciju, nosaka aizsardzības ministrs.

Savukārt 34. panta 14. daļa, kas stāsies spēkā 2020. gada 1. janvārī, papildina zemessargu sociālo garantiju klāstu, proti, “ja zemessargs sekmīgi piedalījies Zemessardzes uzdevumu pildīšanā un apmācību procesā vairāk par 30 dienām gadā, viņam kalendāra gada beigās var izmaksāt kompensāciju”. Kompensācijas apmērs nepārsniegs profesionālā dienesta karavīra mēneša algu atbilstoši zemessarga amatam noteiktajai dienesta pakāpei un zemessarga izdienai.

Izmaiņas attiecībā uz rezerves karavīriem un darba devējiem

Līdzīgi grozījumi veikti arī Militārā dienesta likumā. Turpmāk būs noteikts, ka darba devējam vai izglītības iestādei norīkojumā norādītajā laikā jāatbrīvo uz militārajām mācībām iesauktais rezerves karavīrs no darba (amata) pienākumu pildīšanas vai mācībām (studijām), saglabājot darba (amata) vietu vai tiesības turpināt mācības (studijas) ar tiem pašiem nosacījumiem, kādi bija pirms iesaukšanas uz militārajām mācībām, un ievērojot norādīto maksimālo militāro mācību laiku. Saskaņā ar minētā likuma 66. panta trešo daļu rezerves karavīru var iesaukt militārajās mācībās uz laiku:

- virsnieku sastāva karavīru – kopumā līdz deviņiem mēnešiem, viena gada laikā – līdz 60 dienām;

- instruktoru un kareivju sastāva karavīru – kopumā līdz sešiem mēnešiem, viena gada laikā – līdz 30 dienām.

Arī šī likuma izmaiņas paredz, ka darba devējs **var izmaksāt darbiniekam atlīdzību** par militārajās mācībās pavadīto laiku. **LL**

Lidija Dārziņa un Linda Balode,

LV portāls www.lvportals.lv

LAUKU ATTĪSTĪBA

LATVIJAS PIEROBEŽĀ SAIMNIEKO GUDRI UN ATBILDĪGI

Ilga un Jurijs Ivanovi saimnieko pašā Latvijas pierobežā – Zilupes novada Zaļesjes pagastā. Viņu izveidotā, rūpīgi koptā apskates saimniecība “Bites” ir atpazīstama ne tikai Zilupes novadā, bet arī visā Latvijā. Tūrisma sezonā “Bitēs” viesojas interesenti no Latvijas un ārzemēm. Tūristus “Bites” piesaista ar savu sakoptu vidi, viesmīlību un dārzeņkopības nozari, – Ilga un Jurijs audzē melones, arbūzus un ķirbjus.

Ivanovu ģimene ir īsteni sava novada patrioti, kas Zilupes pusē dzīvo un saimnieko jau vismaz 13. paaudzē. Ilgas tēvs savulaik ir bijis praktikants pie slavenā Latvijas selekcionāra Paula Sukatnieka un aizrāvis ar meloņu selekcionēšanu, vadīja dārzniecību Nirzas pagastā. Ilga atzīst, ka interese un vēlme strādāt dārzeņkopības nozarē ir iedzimta.

Pievēršas meloņu audzēšanai

Savu saimniecību Ilga un Jurijs nodibināja jau 1993. gadā Nirzas pusē. Taču ģimenes apstākļu dēļ nācās mainīt dzīvesvietu. Tāpēc tika iegādāts īpašums Zaļesjes pagastā. “Bitēs” ģimene saimnieko no 1997. gada. Kopējā apsaimniekotā platība ir neliela – 5,5 ha, tai skaitā aramzeme tikai ap 2 ha. Sākotnēji tika audzēti agrie kartupeļi, kāposti, galda bietes, sīpoli. Kad tuvākajās pilsētās tika atvērti lielveikali, konkurence bija ļoti jūtama. Nācās rūpīgi pārdomāt, ko varētu audzēt nelielajā platībā, kā strādāt turpmāk, lai saimniecība būtu konkurētspējīga produkcijas cenā un īpaša produkcijas piedāvājumā. Ģimenē tika nolemts pievērsties meloņu audzēšanai. Papildus melonēm saimniecībā nolēma arī mēģināt audzēt arbūzus un ķirbjus. Pirmajos gados galvenokārt tika audzēti pašpatēriņam, radiem un draugiem. Bija vajadzīgs laiks, līdz tika atrastas īstās šķirnes, saprasta audzēšanas tehnoloģija. Noderīgas un vērtīgas bija Ilgas profesionālās zināšanas. Ilga ir absolvējusi Bulduru dārzeņkopības tehnikumu un ieguvusi dārzeņkopja–agronoma diplomu. Realizācijai melones un arbūzi tiek audzēti jau 10 gadu, bet pirms diviem gadiem tika uzsākta arī ķirbju realizācija.

Foto: Karīna Korolonoka

Ilga un Jurijs Ivanovi ar savu uzticamo palīgu Širo

dāt turpmāk, lai saimniecība būtu konkurētspējīga produkcijas cenā un īpaša produkcijas piedāvājumā. Ģimenē tika nolemts pievērsties meloņu audzēšanai. Papildus melonēm saimniecībā nolēma arī mēģināt audzēt arbūzus un ķirbjus. Pirmajos gados galvenokārt tika audzēti pašpatēriņam, radiem un draugiem. Bija vajadzīgs laiks, līdz tika atrastas īstās šķirnes, saprasta audzēšanas tehnoloģija. Noderīgas un vērtīgas bija Ilgas profesionālās zināšanas. Ilga ir absolvējusi Bulduru dārzeņkopības tehnikumu un ieguvusi dārzeņkopja–agronoma diplomu. Realizācijai melones un arbūzi tiek audzēti jau 10 gadu, bet pirms diviem gadiem tika uzsākta arī ķirbju realizācija.

Audzē atklātā laukā

Tā kā Ilga daudz ceļo, pirmās meloņu un arbūzu sēklas tika atvestas no valstīm, kur šo kultūru audzēšana ir tradicionāla. Taču, lai kāda šķirne pielāgotos klimatiskajiem apstākļiem, sēklas mūsu apstākļos jāievāc vismaz četrus gadus. Tad augiem paaugstinās imunitāte, kas ir ļoti būtisks faktors, jo visas kultūras “Bitēs” tiek audzētas atklātā laukā. Ņemot vērā nepastāvīgos laika apstākļus, gaisa un zemes mitrumu, ir liels risks, ka augus var skart sēnīšu slimības. Tāpēc ir ļoti svarīgi sēklas ievākt pašu saimniecībā un audzēt šķirnes, kas jau ir pielāgojušās Latvijas klimatiskajiem apstākļiem. Ilga skaidro, ka melones un arbūzi ir svešapputes augi, kuru ziedputekšņi ne īpaši garšo kukaiņiem, kas veic augu apputeksnēšanu. Tāpēc apputeksnēšanas procesā ļoti svarīga loma ir vējam. Tieši tādēļ “Bitēs” neizmanto segtās platības, bet visu audzē atklātā laukā. Ilga uzskata, ka atklātā laukā audzētām kultūrām piemīt arī labākas garšas īpašības, augļi ir sulīgāki un saldāki. Lielākais arbūzs, kas izaudzēts, svēra 16 kg. Melones sver vidēji 1 līdz 2 kg. Tās gan nav iespējams ilgstoši uzglabāt. Tāpēc visa meloņu raža tiek realizēta no lauka sezonas laikā. Līdzīgi ir arī ar arbūziem. Visi labprāt iegādājas arbūzus ar plānu miziņu, tādas šķirnes iespējams glabāt maksimāli vienu mēnesi. Arī visi arbūzi tiek realizēti no lauka.

Foto: no Ivanovu ģimenes arhīva

Ilga (no kreisās) piedalījās arī LLKC rīkotajā “Novada Garšas” Latgales reģiona pasākumā Krāslavā

► 7. lpp.

Latvijas Lauku konsultāciju un izglītības centrs,
Rīgas iela 34, Ozolnieki, Ozolnieku pag., Ozolnieku nov., LV-3018, tālr. 63050220,
admin@llkc.lv, laukutikls@llkc.lv

WWW.LLKC.LV
WWW.LAUKUTIKLS.LV

◀ 6. lpp.

Arbūzu un meloņu sēklas tiek ievāktas no pašu krustojumiem, bet ķirbju sēklas tiek pasūtītas no Vācijas.

Vairāku gadu laikā, ņemot vērā patērētāju pieprasījuma īpatnības, saimniecībā ir atlasītas iecienītās ķirbju šķirnes. Ilga un Jurijs audzē trīs veidu ķirbjus – spageti ķirbjus, putras un biezeņzupas ķirbjus. Ļoti garšīgi un savdabīgi ir spageti ķirbji, kurus pārgriežot uz pusēm, var ātri pagatavot ķirbju laiviņas ar dažādiem pildījumiem. Izceptot cepeškrāsnī, ķirbju šķiedras ļoti viegli atdalās no mizas un to konsistence ir līdzīga spageti makaroniem. Tāpēc tie arī tiek saukti par spageti ķirbjiem. Kā zināms, ķirbji nav alergiski, ir viegli sagremojami, tāpēc šādus biezeņus parasti iesaka izmantot kā pirmo ēdienu papildus mātes pienam maziem bērniem.

Saimniekiem palīdz arī suns Šīro

Lauks, kur aug melones, ķirbji un arbūzi, ir mežu ieskaits, tāpēc aktuāli ir dzīvnieku un putnu postījumu draudi. Augus var postīt gan stimas, gan putni. Pavasarī postījumus parasti rada vārnas, kas izrauj jaunos stādījumus, bet vasarā vārnas knābā un bojā augļus. “Bitēs” laukus no dzīvnieku postījumiem veiksmīgi nosargā samoježu šķirnes ģimenes mīlulis Šīro. Viņš ir ļoti aktīvs suns, kurš ideāli pārzina saimniecības teritoriju un tās robežas, neļauj iespējamajiem kaitniekiem tuvoties laukam. Saimnieki atzīst, ka, kopš saimniecībā dzīvo Šīro, dzīvnieku radītie postījumi ir krietni samazinājušies.

Otra nozare – mājražošana un vēl unikāls biotops

Otra nozare, kurā darbojas “Bitēs”, ir mājražošana. Ilga gatavo priežu čiekuru ievārījumu un priežu pumpuru sīrupu, kas sevišķi ir pieprasīti vīrusu sezonā kā imunitāti stiprinošs līdzeklis. Priežu pumpuri un čiekuri tiek vākti saimniecībai piederošajā meža teritorijā.

Saimniecības teritorijā atrodas sauso smiltāju zālāji, kas ir ES nozīmes biotops. To varat iepazīt, saimnieku vadībā izejot tūrisma taku, kas ierīkota saimniecībā. Biotopa platība ir 1 ha, un viskrāšņāk puķes tur zied maija beigās un jūnija sākumā. Ilgas un Jurijs pļāvā var aplūkot laimiņus, orhideju dzimtas augus, neļķītes, māršilu, zaļo dobziņus, tragantzirņus un citus smiltāju pļāvām raksturīgos augus. 2018.

Foto: no Ivanovu ģimenes arhīva

Interesenti labprāt iegriežas “Bitēs”, kur notiek arī izaudzētā degustācija

gadā sadarbībā ar Dabas aizsardzības pārvaldi “Bitēs” notika Pļavu dienas, kas pulcēja kuplu apmeklētāju skaitu.

Ilga un Jurijs ir arī lieliski amatnieki. Ilga vada “dakšošanas” radošās darbnīcas, kurās uz dārza dakšām tiek veidotas sedziņas, somas. Jurijs ir viens no retajiem Latvijas tāšu meistariem, kurš ir ļoti daudz pētījis tieši Zilupes novada raksturīgās tāšu apstrādes tradīcijas. Radošajās darbnīcās tiek piedāvāts izgatavot ekoloģiskus un dabai draudzīgus tāšu traukus, kuru izgatavošanā netiek izmantota līme. Ir iespējama trauku izgatavošana pēc pasūtījuma.

Dēli darbojas saimniecībā

Arī vecākais dēls Jānis saimnieko “Bitēs”. Viņš ir podnieks un piedāvā saimniecības apmeklētājiem darboties keramikas darbnīcās, kā arī iegādāties jau gatavu produkciju. “Bitēs” regulāri tiek rīkoti dažādi tematiskie pasākumi. Viens no pēdējiem bija šī gada 8. septembrī, kad tika svinēta Tēva diena. Tas bija ģimenēm veltīts pasākums, kura laikā dēla Jāņa vadībā bija iespēja izveidot ģimenes portretu no māla kā dāvanu tētim.

Liels un neaizstājams palīgs ģimenes saimniecībā ir jaunākais dēls Mārtiņš, kurš palīdz ikdienas darbos, īpaši pie stādīšanas, laistīšanas un ražas novākšanas. Mārtiņš aizraujas ar kinomākslu un ir veidojis rekvizītus vairākām latviešu filmām, kuru filmēšana risinājās Zilupes novadā, pavisam drīz sāksies lokāciju sagatavošanās darbi kādai ungāru mākslas filmai.

Piedalās “Novada Garšas” pasākumā

Gudri un atraktīvi saimniekojot, Ilga un Jurijs iemācījušies panākt to,

ka cilvēki paši brauc uz saimniecību, to apskata, iegādājas produkciju. Pašiem vairs nav nepieciešams braukt tirgoties. Viņi piedalās tikai tajos pasākumos, kas pašiem šķiet interesanti un saistoši: sava novada pasākumi vai pasākumi, kuros gribas popularizēt Zilupes novadu. Šī gada vasarā Ilga piedalījās arī LLKC rīkotajā “Novada Garšas” Latgales reģiona pasākumā, kas notika Krāslavā.

Zilupes novadā mostas saule

No malas varbūt izskatās, ka “Bitēs” viss nākas viegli, visu produkciju izpērk saimniecībā uz vietas, tūristi brauc bez mitas, un apmeklētāju pieraksts veidojas vairākus mēnešus uz priekšu. Taču tikai paši saimnieki zina, ka tam visam pamatā ir liels darbs, zināšanas, savstarpējā uzticēšanās, palāšanās vienam uz otru un atbalsts. Tas ir Ilgas un Jurijs veiksmes stāsta pamatā.

Zilupes novada devīze ir “Saule mostas Zilupē!” Septembrī Ilgas un Jurijs pagalmā kā lielas un mazas saules gozējas dzeltenoranžīgi ķirbji un aizgaiņā rudenīgo noskaņojumu.

Ciemojoties “Bitēs”, tā vien šķiet, ka pretēji vispārpieņemtajam stereotipam par panīkumu Latvijas galējā Austrumu pierobežā, Zilupes novadā tiešām mostas saule un saimnieko čakli, atbildīgi, gudri un radoši cilvēki. **LL**

Karīna KOROLONOKA,
LLKC Ludzas biroja vadītāja,
grāmatvedības konsultante
e-pasts:
karina.korolonoka@llkc.lv
tālr. 28378323

DĀRZKOPĪBA

PĪLĀDŽU DAUDZVEIDĪBA PĀRSTEIDZ

Pilādžu daudzveidība patiešām pārsteidz. Pirmās ziņas par ēdamiem pilādžiem parādās pirms vairāk nekā diviem gadsimtiem – 1810. gadā, kad tika atklāta parastā pilādža mutācija, kurai praktiski nebija pilādžogām raksturīgā rūgtuma. To sāka pavairot un audzēt stādaudzētavās. Tā selekcijas darbs turpinājās līdz pat mūsu dienām, atlasot formas, krāsas, ziemcietību un citas saimnieciskās īpašības.

Kas bez selekcionētajiem pilādžiem vēl Eiropā ir sastopams? Parastais pilādzis (*Sorbus aucuparia*). Izplatīts visā Latvijā un visos taigas tipa mežos, uz dienvidiem tikai kalnos. Augļi 7–10 mm diametrā, sarkani vai oranžsarkani, nogatavojas septembrī. Kurzemes piekrastes zonā var atrast vēl četras pilādžu sugas, kuras uzskata ar par dārzu bēgļiem, kas spējusi aklimatizēties.

Mājas pilādzis (*Sorbus domestica*) sastopams Dienvidēiropā un Tuvo Austrumu valstīs, it sevišķi kalnainās piejūras vietās.

Mieciņu pilādzis (*Sorbus torminalis*) ir Dienvidēiropas un Tuvo Austrumu izcelsmes koks. Tam patīk saulainas vietas un spēj paciest sausu un karstu.

Miltu pilādzis (*Sorbus aria*) arī ir dienvidnieks un nāk no tā paša areāla, patīk tie paši klimatiskie apstākļi.

Ģenētisko īpatnību dēļ, izņemot mājas pilādži, pārējās trīs sugas noteiktos apstākļos var veidot dažādas pakāpes hibrīdus. Var teikt, ka pilādži ir ļoti pateicīgas sugas interesantam selekcijas darbam.

Lai pilādžu dārzu iekārtotu praktiski, kā jau iepriekšējā materiālā tika norādīts, ir vērts šķirnes un starpsugu

hibrīdus stādīt pēc shēmas 3x4 m (833 gab./ha). Vidēja auguma 5x6 m (333 gab.) un lielos 6x8 m 208 gab./ha.

Maza auguma šķirnes ‘Burka’

Pilādža un aronijas hibrīds. Sāk ražot agri, 2.–3. gadā pēc stādīšanas, ražo katru gadu, potenciāli augstražīgs. Kociņi līdz 2,5 m augumā. Augļi brūni sarkani, saldskābi, ar vieglu rūgtenu, ogas divreiz lielākas kā pamatsugai. Ogas satur 30 mg% C vitamīna un līdz 7,5% cukura. Ražo galvenokārt uz iepriekšējā gada dzinumiem, mazāk uz īstajiem auglzarīņiem. Pašneauglīgs, apputeksnē ‘Nevežinas’, ‘Mičurinskaja Dessertnaja’, ‘Morāvijas’ pilādži un aronijas. Izturīga pret rūsu. Kompakts vainags, diezgan izretināts, ar tiem zariem. Samērā augsta ziemcietība. Slikti pārdzīvo atkušņus. Labi pavairojama ar lapainajiem spraudņiem.

‘Ļikornaja’

Ogas ir lielas, līdz 1,2–1,5 cm diametrā, spīdīgas. Tās ir ļoti tumši brūni sarkanas, mīkstums tumši sarkans. Pēc garšas patīkami saldas, ar ļoti vāji izteiktu aroniju piegaršu. Nav aroniju velkošās, sausās piegaršas. Sula tumši rubīnsarkana, krāsaina kā aronijām. Koki

labi ražo katru gadu. Ienākšanās laiks – septembra vidus. Apputeksnē ‘Nevežinas’ grupas šķirnes un ‘Burka’. Šķirne ir ziemcietīga, neslimo ar pilādžu lapu rūšām. Piemērota ēšanai svaigā veidā, liķieriem, sulu iekrāsošanai, ievārījumiem, rozīnēm. Var veidot kā nelielus, līdz 0,5–1 m augstus dabiska superpundurauguma kociņus vai arī krūmveida.

‘Titan’

Tas ir pilādža, bumbieres un sarkanlapu ābeles hibrīds. Nosaukums raksturo šīs šķirnes labās īpašības, jo īpaši ražību un koka veselīgumu. Tai piemīt augsta ziemcietība, ražo katru gadu un bagātīgi. Ātrražīga, sāk ražot jau 2.–3. gadā pēc izstādīšanas. Kokiem sasniedzot 20 gadu vecumu, to ražotspēja var sasniegt 120–160 kg ogu no viena koka. Izturīga pret slimībām un kaitēkļiem. Kokiem ir ilgs mūžs, tie labi ražo 35–40 gadus. Augļi satur līdz 40 mg% C vitamīna. Koka augstums sasniedz 2,5 m. Augļi lieli, rubīnsarkanā krāsā, līdz 1,2 cm diametrā. Tie ir sulīgi, saldskābi, ar īpatnēju, vāju rūgtenu. Teicami var pavairot meristēmas audu kultūrās vai ar lapainajiem spraudņiem un pat ar lapu spraudņiem.

► 9. lpp.

Makšķerēšanas, vēžošanas un zemūdens medību kartes var iegādāties internetā: makskeresanaskarte.lv.

Izplatītājs: Latvijas Lauku konsultāciju un izglītības centrs, tālr. 29460886.

◀ 8. lpp.

‘Befed’

Šķirne ļoti ražīga un ziemcietīga. Kokiem ir mazs augums. Ogām ir īpatnēja dzeltenī rozā krāsa, ļoti skaistas, tās sakārtojas nokarenos ķekaros. Ogām patīkama saldskāba garša. Tās ienākas augusta otrajā pusē. Ogas izmantojamas gan svaigā veidā, gan pārstrādei.

‘Desertnaja’ (‘Mičurinskaja Desertnaja’)

Šķirnes ‘Līkornaja’ un mespila (*Mespilus germanica*) hibrīds. Koki Latvijas apstākļos veido dabisku pundura augumu. To augums 10–15 gadus veciem kokiem nepārsniedz 1,5 m. Vainags ir plats, skeletzariem plati atzarošanās leņķi. Tie spēcīgi saaug ar stumbru. Šķirnei ir laba ražotspēja un ziemcietība. Slikti pacieš ilgstošus atkušņus. Ļoti ātražīga, ir gadījumi, ka ogas ir, jau stādu pērkot. Ogām ļoti laba saldskāba garša, bet dominē saldums, tās ir sulīgas. Ļoti vāja rūgtena piegarša. Ogas košas, tumši oranžsarkanas. No svaiga patērējama ogām tās garšas ziņā pārspēj visas citas. Teicamu garšu saasniedz tikai siltās vasarās. Ienākas par aptuveni nedēļu ātrāk nekā citas šķirnes.

‘Doč Kubovoi’ (‘Solnečnaja’)

Šķirne ar augstu ziemcietību. Izturīga pret ilgstošu sausumu. Ražo ik gadu. Kokiem ieapaļš vainags un neliels augums. Zari atzarojas gandrīz taisnā leņķī. Ogas skaistas, iegarenas formas, koši oranžas, ar īpatnēju sarkanu apsarmi. Mīkstums koši dzeltens, ļoti sulīgs, ar smalku struktūru. Ogām saldskāba garša, bez rūgtenuma. Īpaši piemērotas rīvēšanai kopā ar cukuru. Izturīga pret kaitēkļiem un slimībām. Šķirne ir salīdzinoši jauna, bez autoru atļaujas to pavairot nedrīkst, tāpēc varētu būt problēmas ar stādiem.

‘Sorbinka’

Ziemcietīga un plastiska šķirne. Koki neliela auguma. Ogas ir lielas, vidējais svars 2–2,4 g. Tām ir ieapaļa forma, līdz viegli strupi nošķeltai pie kausa. Ogas koši šarlaksarkanas ar vieglu, tikko manāmu dzeltenīgu nokrāsu un sikiem zemzīdības punktiņiem. Mīkstums dzeltens, sulīgs, maigs. Ķekari lieli, nokareni. Garša saldskāba, bez miecvielām, patīkama. Ienākas augusta beigās – septembra sākumā. Izturīga pret kaitēkļiem un slimībām.

Vidēja auguma ‘Granatnaja’

Pilādža vilkābeles hibrīds. Ēdamais pilādzis ar uzturā izmantojamiem augļiem. Viena no populārākajām ēdamo pilādžu šķirnēm. Sāk ražot agri, 2.–3. gadā pēc stādīšanas un ražo katru gadu. Augļi tumši sarkanā krāsā, var būt pat ķiršu lielumā, spīdīgi, saldskābi, sulīgi, bez rūgtuma. Tiem nedaudz šķautņaina forma. Koki ir vidēja auguma, 2–4 m augstumā, bet var audzēt arī krūmveidā. Vainags izretināts. Zarojums stingrs, zari vidēji resni un labi saauguši ar stumbru. Izturīga pret visām lapu rūsām. Ziemcietība ļoti laba, bet veciem kokiem var pazemināties. Ražot spēj katru gadu. Augļi aizmetas kā uz daudzgadīgajiem auglzarīņiem, tā iepriekšējā gada jaunā pieauguma zariem. Pašneauglīga, bet apputeksnē

Foto: Māris Narvils

‘Granatnaja’ - populārā pilādžu šķirne

jebkura cita šķirne. Augļi var aizmesties un attīstīties arī bez apaugļošanās (apomiktiski), tad tiem nebūs sēklu. Labi pavairojas meristēmas audu kultūrā un ar lapinajiem spraudņiem.

‘Alaja Krupnaja’

Ļoti ziemcietīga (līdz -50 °C) un veselīga šķirne. Ražo bagātīgi, bet ne katru gadu. Ir tieksme uz pašauglību. Koki vidēja auguma, kas veido kompaktu, platu, ieapaļu vainagu. Zari ar stumbru veido platu leņķi. Augļi lieli, līdz 2,3–2,5 g, bet var būt pat lielāki, koši tumši sarkani. Ķekari lieli, kuros var būt pat līdz 150–160 ogām. Tās ir sulīgas, saldskābu garšu, ar vieglu rūgtenumu. Salaspils klons ir ar garši-

gākām ogām bez rūgtenuma. Ienākas septembra beigās. Svaigā veidā var uzglabāt līdz februārim. Izturīga pret slimībām un kaitēkļiem.

Liela auguma

‘Kubovaja’

Viena no kvalitatīvākajām no Nevežinas tipa pilādžiem izdalītajām formām. Izskats ļoti atgādina parasto meža pilādži. Vainags ir plati piramīdāls, zari resni. Tie labi saaug ar stumbru. Bez atlūzumiem spēj noturēt lielu ražu. Dzinumi ir tumši pelēkā krāsā ar lieliem, iegareni smailiem pumpuriem, tie ir klāti ar pelēkbrūnām zvīņām. Šķirne pašneauglīga, bet labi apputeksnējas ar jebkuru citu Nevežinas klonu vai savvaļas pilādžiem. Tā ir ziemcietīga un augstražīga. No pieaugušiem kokiem labas ražas gados var novākt līdz 120–150 kg ogu. Tās ir lielas, 1x1,2 cm, iegarenas, ar 5 šķautnēm, skaistas, koši oranžsarkanā krāsā, sulīgas un saldskābu garšu. Var izmantot svaigā veidā un pārstrādei. Sāk ražot sākot ar 5.–7. gadu, ražo periodiski.

‘Krasavica’

Pilādža un bumbieres krustojums. Koks spēcīga auguma, ar samērā stāvu vainagu. Ziemcietība un ražība augsta. Pašneauglīgs, apputei der Nevežinas pilādži, der citu apputeksnēšanai. Augļi lieli, līdz 1,5 cm plati, vidēji sver 1–1,5 g, oranžsarkani, ar saldskābu atsvaidsinošu garšu. Izmanto svaigā veidā un pārstrādei. Ogas var saglabāt līdz pavasarim 0–1 °C temperatūrā, nezaudējot garšu. Ar lapinajiem spraudņiem vairojas slikti. Sāk ražot 5.–7. gadā un ražo periodiski.

‘Rosina’

Morāvijas pilādžu grupas šķirne. Pēc izskata atgādina šķirni ‘Eduilis’, bet augļi ir vēl lielāki un garšīgāki. Var ēst svaigā veidā, var arī žāvēt un izmantot kā rozīnes. Tāpēc tāds nosaukums. Latvijas apstākļos spēj labi augt un ražot, bet periodiski. Ar gadiem ražas kļūst arvien bagātākas. Koki liela auguma, veselīgi. Augļi lieli, spīdīgi, sarkani. Garša saldskāba, aromātiska. Mīkstums sulīgs. **LL**

Māris NARVILS,
LLKC Augkopības
nodaļas vecākais
speciālists dārzkopībā
e-pasts: maris.narvils@llkc.lv
tālr. 29609943

FINANSES

LAUKSAIMNIEKIEM PIEJAMI APGROZĀMIE LĪDZEKĻI

Attīstības finanšu institūcijas “Altum” reģionālo centru informācija liecina, ka aizdevums apgrozāmajiem līdzekļiem zemniekiem rudenī vajadzīgs gan, lai norēķinātos par degvielu, iepirkto lopbarību, sēklas, minerālmēslus, ķīmikālijas un kaļķošanas līdzekļus, gan arī tehnikas remonta izmaksām. Ja nav saņemta apmaksa par pārdoto šī gada ražu, nauda gada otrajā pusē nepieciešama arī ziemāju sējai.

Savukārt, ja ieņēmumi tikai nedaudz vai nemaz nepārsniedz pēdējā lauksaimniecības cikla ražošanas izmaksas, lielākoties papildu apgrozāmais kapitāls nepieciešams nākamā gada sākumā līdz ienākumu saņemšanai rudenī – kārtējo izmaksu segšanai un vēlākai lauku apstrādei.

Sadarbības pieredze

Aināram Rierim Saldus novadā pieder zemnieku saimniecība “Ansberģi”, kurā 200 ha platībā audzē rapsi, miežus, auzas, lauka pupas. Savukārt A. Riera māte, kura ir Kuldīgas novada zemnieku saimniecības “Dīcmaņi” īpašniece, apsaimnieko 300 ha. Abas saimniecības ir ilggadēji “Altum” klienti. “Nekad nekas atsevišķi nenotiek, jo mammai jau ir 78 gadi,” tā Kurzemes puses zemnieks.

Apgrozāmo līdzekļu aizdevumu lauksaimniekiem A. Rieris ņem uz gadu. Zemnieku saimniecība apgrozāmo līdzekļu aizdevumu lielākoties izmanto degvielas iegādei, tehnikas rezerves daļu pirkumiem, sējumu apdrošināšanai. Citreiz pietrūkstot arī darbinieku algām.

“Lauksaimniekiem” Altum” apgrozāmo līdzekļu aizdevums ir laba iespēja,” spriež zemnieks. “Kad ražas ziņā ir normāls gads, naudu vajag mazāk. Bet, kad ir slikts gads, “Altum” muguru nepagriež, palīdz atrisināt situācijas, sakārtot naudas plūsmu. Ja vēlies attīsties, ir jāinvestē gan zemē, gan tehnikā.” A. Reiris sadarbojas ar “Altum” arī investīciju aizdevumu jomā, iegādājoties zemi.

Arī citi zemnieki secinājuši, ka pozitīva sadarbība ar “Altum” izveidojas, kad klientam nav tā labākā finanšu situācija: “2018. gadā, kad bija

“Altum” publicitātes foto

Apdrošināšanas izdevumu segšanai var izmantot “Altum” apgrozāmo līdzekļu aizdevumu, turklāt 70% no izmaksām pēc tam segs LAD, kas nodrošina kompensējošu maksājumu lauksaimniekiem, pamatojoties uz iesniegto apdrošināšanas polisi par ražas, augu un dzīvnieku apdrošināšanu un tās apmaksu apliecinošajiem dokumentiem.

neražas gads, “Altum” nāca pretī un restrukturizēja esošo apgrozāmo līdzekļu aizdevumu. Saruna un vienošanās bija konstruktīva.”

Būtiski arī zināt, ka lauksaimnieks, kas ir primāro lauksaimniecības produktu ražotājs, var saņemt atbalstu kredītprocentu dzēšanai. Piemēram, klientam aizdoti 15 000 eiro ar 4% likmi un 10 mēnešu atmaksas termiņu. Minētajā laikā posmā ar šādu likmi viņš samaksā 500 eiro. Rudenī, kad lauksaimnieks Lauku atbalsta dienestā (LAD) iesniedz izziņas par aizņēmumiem, viņš saņem atpakaļ šos 10 mēnešos nomaksātos eiro. Tādējādi sanāk, ka lauksaimnieks saņēmis bezprocentu aizdevumu.

Šogad – jau 258 pieteikumi

A. Reirim aizdevums apgrozāmajiem līdzekļiem lieti noderējis visu sējumu ražības apdrošināšanai šogad, kad 11. jūnijā gājusi pāri krusa, daudz ko no izaugušā nolaužot un sakapājot. “Rapsi, kas bija vēl palicis uz lauka, augusta vidū nokūlu 1,5 tonnas, bet potenciāls bija ap piecām. Rudenī apdrošināšu arī ziemas sējumus – ja meža zvēri izstaigā, vai mazums, kas notiek,” skaidro zemnieks, piebilstot, ka no finanšu izmaksu viedokļa tas nemaz neesot tik sāpīgi – LAD atmaksā 70% no apdrošināšanas polises iegādes izdevumiem.

LAD sniegtais atbalsts par dzīvnieku, sējumu un stādījumu platību apdrošināšanu gadu no gada kļūst arvien populārāks, pieaug arī procentuālā daļa, kuru valsts sedz par apdrošināšanas prēmiju, liecina dienesta dati. 2015. gadā bija saņemti tikai 27 iesniegumi un sējumi apdrošināti 4411 ha platībā, kas bija vien 0,23% no visas lauksaimnieciski izmantotajām zemes. Pirms četriem gadiem izmaksātā atlīdzība sasniedza 160 957 eiro.

Pērn jau saņemti 422 iesniegumi (viens klients var iesniegt vairākus) un apdrošināti 150 399 ha, kas ir 7,76% no visām lauksaimnieciski izmantotajām zemes platībām. Savukārt šogad līdz jūlijam beigām LAD iesniegti 259 pieteikumi, lai segtu izdevumus par 64 331 ha apdrošināšanu. Zemniekiem izmaksāti 948 640 eiro.

Apdrošinās arī pret sausumu

Arī Latvijas Apdrošinātāju asociācija novērojusi aizvien lielāku pieprasījumu pēc sējumu apdrošināšanas, jo pēdējos gadus lauksaimniekus skārušas gan lielas lietavas, gan ilgstošs sausums. Pašlaik tiek piedāvāta sējumu apdrošināšana pret krusas, lietusgāzu, vētras un pārziemošanas (ziemāju sējumiem) radītiem zaudējumiem. Apdrošināšana var kompensēt zaudējumus arī no neiegūtās ražas realizācijas, ieguldītos līdzekļus ražas izaudzēšanai, kā arī pārsēšanas izdevumus sējumu izsalšanas gadījumā. Līdz šim nevarēja apdrošināt sējumus pret sausumu. Tādēļ valdība šogad 18. jūnijā pieņēma noteikumus, kā valsts kompensē apdrošinātājiem izmaksāto atlīdzību par sausuma radītajiem zaudējumiem sējumu platībām, kā arī kompensācijas piešķiršanas kritērijus un apmēru. **LL**

“Altum” informācija

KOOPERĀCIJA

UPEŅU AUDZĒTĀJI APVIENOJAS

Pēdējo gadu laikā vairāki Limbažu puses lauksaimnieki ierīkojuši upeņu komercdārzus, un šo gadu gaidīja ar lielām cerībām iegūt pirmo lielāko ražu, taču diemžēl pavasara salnas lika vilties un ražu samazināja līdz minimumam. Kopumā Latvijas klimatiskie apstākļi ir ļoti piemēroti upeņu audzēšanai, taču, kā jau katrā biznesā, un īpaši lauksaimniecībā, ir faktori, kas ietekmē gaidāmo rezultātu.

Februārī vairāki upeņu audzētāji apvienojās kooperatīvajā sabiedrībā "Bio Berries Latvia". Apvienošanās mērķis bija pārdot ogas par iespējami augstākām cenām, vienlaikus gādāt par ogu uzglabāšanu un pirmapstrādi. Šobrīd kooperatīvs apvienojis 20 biedru, kas kopā apsaimnieko vairāk nekā 350 ha. Visas saimniecības ir bioloģiski sertificētas, tas nozīmē, ka dažām jau ir sertifikāts par bioloģiski saražotu produkciju, bet daļai stādījumu vēl ir pārejas periods. Pirms dažiem gadiem jau bija mēģinājums izveidot šādu apvienību, kas neizdevās, jo nebija skaidru mērķu, un arī dalībnieku bija par maz, kā arī īsti neatradās ieinteresēts līderis. Taču šobrīd kooperatīvs nodibināts un sācis "spert pirmos soļus" attīstībā. Kooperatīva vadību uzņēmis SIA "Guka" īpašnieks Gundars Kārklīšs. Daļai no upeņu audzētājiem šogad bija paredzēts, ka krūmi dos pirmo lielo ražu,

jo stādījumiem pienācis trešais gads. Plānots bija, ka ražu varēs novākt ar kombainiem, savstarpēji sadarbojoties ogu novākšanas laikā. Pavasara periodā tika slēgti līgumi par ogu piegādēm, par iespējām tās nodot sasaldēšanai un uzglabāšanai. Lai gan salnu dēļ raža samazinājās par divām trešdaļām, dažās saimniecībās pat līdz 90%, dārzu īpašnieki tomēr darbināja kombainus, lai nolasītu to, kas izaudzis. Lielākā komercdārza SIA "Krogzeme" īpašnieki

un iepakošanu. Šādas iekārtas iegāde ir ļoti svarīga attīstībai, jo realizācijai ogas vajag ļoti kvalitatīvas. Tāpat plānots ar laiku uzbūvēt pašiem savu saldētavu. Šobrīd upeņu dārzu īpašniekus vieno izvēlētais bizness, taču kooperācijai un sadarbībai ir daudz priekšrocību, saskaroties ar praktiskām vajadzībām – pērkot ogulāju kopšanas tehniku, līgstot transporta pakalpojumus, iegādājoties vairumā kastes ogu uzglabāšanai un pārvadāšanai.

"Kooperatīva biedriem vēl daudz jāmacās," uzskata kooperatīva biedrs **Andris Krogzems**. Viņš norāda, ka sezonas laikā ļoti svarīgi organizēt gan ogu novākšanu, gan loģistiku, vienlaikus saprotot, ka katrai saimniecībai ir savas iespējas un vēlmes. Tāpēc ziemas periodā vēlreiz tiks izvērtētas šogad pieļautās kļūdas, kā arī tiks plānoti nākamajā gadā sasniedzamie mērķi un iespējamie rezultāti. Kooperatīvs ir atvērts jauniem biedriem, jo, ejot kopā, tiek stiprināts kooperatīvs, kas kļūst vērtīgs partneris eksporta tirgos ogu realizācijā. Ja tā nebūtu, tad katrs audzētājs konkurētu cits ar citu, paši nosītot cenu un meklējot savu pircēju. **LL**

Zaiga BLAUA,

LLKC Limbažu konsultāciju biroja
uzņēmējdarbības konsultante

Kooperācijai un sadarbībai ir daudz priekšrocību, saskaroties ar praktiskām vajadzībām

Diāna un Andris Krogzemi aprēķinājuši, ka vidējā raža bija 1,3 t/ha, kas ir aptuveni trešā daļa no plānotā, taču, atstājot ogas pie krūma, zaudējumi būtu vēl lielāki. Kopumā kooperatīva biedri saražoja 40 tonnas ogu, no kurām daļa jau realizēta, daļa noglabāta saldētavā.

Nākotnes plānos ir kooperatīva vajadzībām iegādāties pirmapstrādes līniju, kura nodrošinātu dažādu saldētu ogu attīrīšanu, šķirošanu, kalibrēšanu

SIA "Krogzeme" upeņu lauki

MEŽSAIMNIECĪBA

MEŽA ĪPAŠNIEKI VAR PIETEIKTIES ES ATBALSTAM!

Čiekurs

INFORMATĪVS IZDEVUMS MEŽA ĪPAŠNIEKIEM

Lauku atbalsta dienests (LAD) no 2019. gada 1. oktobra līdz 2019. gada 30. decembrim ir izsludinājis pieteikšanos atbalsta saņemšanai mežsaimniecībā divos apakšpasākumos.

* Apakšpasākumā “Meža ieaudzēšana” varēs pieteikties meža ieaudzēšanas un kopšanas aktivitātēm, kā arī ieaugušas mežaudzes papildināšanai un kopšanai. Kopējais pieejamais finansējums ir **760 000** eiro.

* Apakšpasākumā “Meža ugunsgrēkos un dabas katastrofās iznīcinātu mežaudžu atjaunošana” atbalstu piešķir par meža atjaunošanu platībās, kurās atbilstoši Valsts meža dienesta atzinumam ir konstatēts ugunsgrēks vai dabas katastrofa – vējgāze, vējlauze, sniega un ledus radīti postījumi. Kopējais pieejamais finansējums ir **899 000** eiro.

Jāņem vērā, ka iesniegto projektu īstenošanas beigu termiņš ir līdz **2023. gada 1. septembrim**.

Meža ieaudzēšana

Meža ieaudzēšana ir viens no atbalsta pasākumiem, ar kura palīdzību saimnieki var sakārtot neizmantotās un aizaugušās zemes platības. Līdz šim saimnieki nav bijuši pārāk aktīvi un izmantojuši tikai daļu no izsludinātā finansējuma. Pēc LAD informācijas no septiņās kārtās izsludinātā 12,5 milj. eiro finansē-

Meža ieaudzēšana

Foto: MKPC arhivs

juma, pieteiktais finansējums bija 7,2 milj. eiro, kas ir nedaudz vairāk par 57%. Projektus pieteikuši 1732 zemes īpašnieki. Šis ir arī viens no ES atbalsta pasākumiem, kas veicina CO₂ piesaisti, kas ir īpaši svarīgi klimata pārmaiņu procesā. Aicinām zemes saimniekus izmantot vienu no iespējām, lai sakārtotu lauksaimniecībā neizmantotās zemes, ieaudzējot mežu vai plantāciju mežu.

Meža ugunsgrēkos un dabas katastrofās iznīcinātu mežaudžu atjaunošana

Pēdējā laikā Latviju piemeklējušas vairākas dabas stihijas. Pagājušā gadā pārāk liels mitrums izraisīja plūdus, šogad savukārt pārāk liels sausums, ugunsgrēki, lokālie vēja postījumi (“tornado”) un citas dabas katastrofas. Tā rezultātā cietušas un izpostītas mežaudzes vairāku hektāru platībā.

Pēc Valsts meža dienesta informācijas, šogad reģistrēti 1026 meža ugunsgrēki, kuros izdeguši 760 ha meža. 2018. gadā Valsts meža dienests izsniedzis 1163 sanitāros atzinumus mežaudžu nociiršanai sanitārajā vienlaidus cirtē ar kopējo platību 1297 hektāri. Ja arī jūsu meža īpašumā ir kāda dabas

katastrofā iznīcināta mežaudze, tad tās atjaunošanai arī ir pieejams ES atbalsts.

Plašāku informāciju par prasībām atbalsta pretendentiem, nosacījumiem atbalsta saņemšanai un citiem jautājumiem var lasīt dienesta mājaslapā www.lad.gov.lv sadaļā Atbalsta pasākumi.

Projekta iesniegumi jāiesniedz, izmantojot LAD elektroniskās pieteikšanās sistēmu vai ievērojot Elektronisko dokumentu likumu, vai personiski LAD reģionālajās lauksaimniecības pārvaldēs vai LAD Centrālajā administrācijā. Pasta sūtījuma veidā saņemtie projekta iesniegumi netiks pieņemti un reģistrēti!

Meža konsultāciju pakalpojumu centrs aicina meža īpašniekus apmeklēt seminārus par pieejamo Eiropas Savienības atbalstu un projektu praktisko īstenošanu. Par semināriem var interesēties www.laukutikls.lv vai pie MKPC nodaļu darbiniekiem. **LL**

Raksta sagatavošanā izmantota LAD informācija.

Sarmīte GRUNDŠTEINE,
MKPC direktora vietniece
informācijas un apmācību jomā
e-pasts: sarmite.grundsteine@mkpc.llkc.lv
tāl. 63050477

“LAUKU LAPU” IESPĒJAMS ARĪ ABONĒT

Ja vēlaties “Lauku Lapu” saņemt mājās vai birojā, izdevumu iespējams abonēt tikai par piegādes cenu gan pasta nodaļās, gan “Latvijas Pasta” interneta mājaslapā: <https://abone.pasts.lv/lv/katalogs/>.
Abonēšanas indekss – 1163.

KONSULTĀCIJAS VARĒS SAŅEMT LĪDZ 25. OKTOBRIM

ES atbalsta apakšpasākuma “Atbalsts konsultāciju pakalpojumu izmantošanas veicināšanai” ietvaros meža īpašniekiem bija iespējas saņemt bezmaksas konsultācijas par meža apsaimniekošanu, ekonomisko vērtību un dabisko dzīvotņu un putnu aizsardzību.

Meža konsultāciju pakalpojumu centra speciālistu sniegtās konsultāci-

jas, sākot no 2017. gada, saņēmuši 483 meža īpašnieki. Konsultāciju saņēmēji visaugstāk vērtējuši cirsma novērtējumus un biotopu eksperta atzinumus, kuri noder arī augošu koku pārdošanā.

Konsultāciju projekta īstenošana pašreizējā līguma ietvaros norisināsies līdz 25. oktobrim. Plānots, kā aktivitāte turpināsies no 2020. gada sākuma. **LL**

Kārlis Folkmanis, MKPC

BRISELES GAITEŅOS

AUG GLOBĀLAIS
PĀRTIKAS PATĒRIŅŠ

Līdz ar ienākumu pieaugumu un patērētāju uzvedības izmaiņām globālais pārtikas patēriņš audzis straujāk nekā pasaules iedzīvotāju skaits, norādīts EK septembrī publicētajā ziņojumā “Globālais pārtikas piedāvājums un pieprasījums, patērētāju tendences un tirdzniecības problēmas”.

Ziņojumā minēts, ka globālās pārmaiņas veicinājušas augstākas vērtības produktu (piemēram, gaļas un piena produktu) patēriņa pieaugumu jaunajās tirgus ekonomikas valstīs. Vienlaikus attīstītajās ekonomiskās vides problēmas mudinājušas patērētājus samazināt, piemēram, sarkanās gaļas patēriņu.

Vērtējot patēriņu pa lauksaimniecības izejvielu grupām, kviešus visvairāk patērē ES un Melnās jūras reģiona valstis – aptuveni 250 kg uz vienu iedzīvotāju. ES patēriņa pieaugumu ietekmējusi galvenokārt lopkopības nozares attīstība, jo kviešus izmanto dzīvnieku barībā.

Kukurūzu visvairāk patērē Ziemeļamerikā – gandrīz 900 kg uz vienu iedzīvotāju, un tas ievērojami pārsniedz patēriņu Dienvidamerikā, kas ir 240 kg uz vienu iedzīvotāju, un ES – 140 kg uz vienu iedzīvotāju. Kukurūzas patēriņa pieaugums pamatā saistīts ar lopkopības palielināšanos, kā arī nesen uzsāktu etanola ražošanu, izmantojot šo kultūraugu. ES ir lielākā kukurūzas importētāja – 2018./2019. gadā ieveda gandrīz 25 milj. tonnu.

Liellopu gaļai lielākie patērētāji ir Ziemeļamerikā, kur patēriņš ir 35 kg uz vienu iedzīvotāju, kam cieši seko

Dienvidamerika. ES ir ceturtais lielākais patērētājs (15 kg uz vienu iedzīvotāju) pēc Okeānijas ar vairāk nekā 20 kg uz vienu iedzīvotāju. Apmēram 15% no pasaules liellopu gaļas produkcijas tirgo Dienvidamerika, kur ir arī lielākais pārpalikums. ES pēdējo 30 gadu laikā patēriņš uz vienu iedzīvotāju ir samazinājies, mainoties patērētāju vēlmēm. No neto importētāja ES kļuvusi par neto eksportētāju.

ES ir neapšaubāmi lielākais cūkgaļas patērētājs, un tās patēriņš pārsniedz 40 kg uz vienu iedzīvotāju. Seko Ziemeļamerika, kur viens iedzīvotājs patērē ap 30 kg, un Āzija – 15 kg. Globālajā tirdzniecībā nonāk mazāk nekā 8% no pasaules saražotās cūkgaļas, – 80% veido eksports no Ziemeļamerikas un ES. Abos reģionos ir bijis neliels patēriņa samazinājums, kā arī palielinājusies ražošana, kā rezultātā pieauga pārpalikums (30% Ziemeļamerikā un 12% ES).

ES un Ziemeļamerika ir lielākie piena produktu lietotāji ar aptuveni 270 kg piena ekvivalentu uz vienu iedzīvotāju. Dienvidamerikā patēriņš pieaudzis līdz 150 kg uz vienu iedzīvotāju. Āzijā patēriņš 2020. gadā sasniegs 70 kg uz vienu iedzīvotāju, bet Āfrikā tas ir stabils – zem 50 kg, tomēr te iedzīvotāju skaita pieaugums raisa ievērojamu kopējā patēriņa kāpumu un veido piena deficītu. Galvenie piegādātāji pasaules tirgiem ir Okeānija, ES un Ziemeļamerika. Okeānija eksportē 200% no saražotā, bet ES pārpalikums veido tikai 10% no saražotā. **LL**

KOREJA ATVER TIRGU
ES LIELLOPU GAĻAI

Pēc gandrīz 20 gadiem Korejas Republika atcēlusi liellopu gaļas un liellopu gaļas produktu importa ierobežojumus no ES, kas tika ieviesti 2001. gadā, reaģējot uz liellopu sūklveida encefalopātijas (GSE) uzliesmojumu atsevišķās ES valstīs.

Pirmie, kas atsāks liellopu produkcijas eksportu, būs ražotāji no Dānijas un Nīderlandes. Komisārs Vitenis Andriukaitis, kurš atbild par veselību un pārtikas nekaitīgumu, atzinīgi novērtējis šo Dienvidkorejas paziņojumu, uzsverot: “Šī ir vēl viena zīme, ka tirdzniecības partneri atzīst, ka cīņa ar GSE ir uzvarēta un ES liellopu gaļas un liellopu gaļas produktu kvalitāte ir novērtēta visā pasaulē. Pieeja šim svarīgajam tirgum ir lieliska ziņa ES ražotājiem!”

EK uzsver, ka turpinās sadarboties ar Korejas varas iestādēm, lai nodrošinātu piekļuvi tirgum pārējām dalībvalstīm, kuras joprojām gaida liellopu gaļas un liellopu gaļas produktu eksporta atļauju. Sanāksmes laikā, kas notika septembra sākumā par sanitārijiem un fitosanitārijiem jautājumiem, Korejas iestādes sniedza garantijas, ka ES dalībvalstu (izņemot Dāniju un Nīderlandi) pieteikumi tiks apstrādāti savlaicīgi. Kopš 2011. gada ES un Koreju saista tirdzniecības nolīgums, kas citstarp paredz samazināt ievadumtarifus, lai palielinātu divpusējo lauksaimniecības un pārtikas tirdzniecību par 10% gadā. **LL**

VAIRĀK ZIŅO PAR PIESĀRŅOJUMU PĀRTIKĀ

Pērn dalībvalstis Eiropas Komisijai ir ziņojušas par 3699 dažāda veida riskiem pārtikā un dzīvnieku barībā, tas minēts Eiropas pārtikas nekaitīguma iestādes (EFSA) septembrī izdotajā 2018. gada pārskata ziņojumā.

Izdevumā norādīts, ka 1118 ziņojumi tika klasificēti kā “trauksmes signāli”, tas ir, dalībvalstu atbildīgās iestādes ziņoja par pārtikas piesārņojumu, kas var radīt apdraudējumu cilvēku veselībai, tādēļ attiecīgo produktu izņemšanai no tirgus bija nepieciešama

operatīva rīcība. Visvairāk ziņojumu nākuši no Vācijas (363) un Austrijas (334). EFSA uzsver, ka tas liecina par aktīvu pārtikas uzraudzības dienestu darbu šajās valstīs un arī sabiedrības iesaisti. No Latvijas saņemts viens ziņojums. Pārskatā minēts, ka visbiežāk tiek ziņots par neatbilstībām diētiskajā pārtikā un uztura bagātinātajos (139), kā arī gaļā un gaļas produktos (134, neietverot putnu gaļu un olas), bet 81 ziņojums iesniegts par augļiem un dārzeņiem. Vairāk kā trešdaļa neatbilstošo produktu atklāti robežkontroles punktos, vēl trešdaļa neatbilstību

fiksēta, pārbaudot produktus tirdzniecības vietās. Par apmēram 700 piesārņotās pārtikas gadījumiem ziņojušas pārtikas ražošanas un tirdzniecības kompānijas, īstenojot iekšējās paškontroles sistēmas pasākumus. EFSA ziņojumā īpaši uzsvērts, ka visbiežāk fiksēti ir aflatoksīni riekstos, kā arī dzīvsudraba piesārņojums zivīs. Tāpat pērn ievērojams skaits paziņojumu bija saistīti ar *Listeria monocytogenes* uzliesmojumu, kas konstatēta saldētā kukurūzā. **LL**

Pēc AG-Press materiāliem ziņas sagatavoja
Iveta Tomsone, LLKC Apgāda vadītāja

BIOĻĪGSKĀ LAUKSAIMNIECĪBA

“MĒTRAS” – HOBIJS AR PIEVIENOTO VĒRTĪBU

Ogres novada zemnieku saimniecībā “Mētras” šogad ir bagātīga ķirbju raža, – dažādu krāsu un formu daudzveidībā tie sagūluši starp savām prāvajām lapām, vien no salnas tiem mazliet bail. Arī cidoniju raža šogad laba, jo sākuši ražot pērn iestādītie bioloģiskie stādi, kas iegādāti par projekta līdzekļiem – Atbalsts uzņēmējdarbības uzsākšanai, attīstot mazās lauku saimniecības, kas tapis ar LLKC Ogres biroja palīdzību.

Oktoobra beigās Latvijā daudzās mājās, dārzos un uzņēmumos parādīsies tumsā spīdošas, mazliet biedējošas vai smieklīgas oranžas sejas, kas patiesībā ir viens no uzturvielām visbagātākajiem augļiem – ķirbis. Tas ir bagāts ar antioksidantiem un slimības atvairošiem vitamīniem, tāpēc nav domāts tikai grebšanai vien, bet nu jau tiek ierindots *superfood* jeb superproduktu kategorijā, kas īpaši aktuāli kļūst, sākoties vīrusu sezonai.

Krūmīcidonijas arī ir bagāts vitamīnu avots – tajās ir apmēram trīs reizes vairāk C vitamīna nekā citronos, satur A, B1, B2, E un PP vitamīnus, kā arī minerālvielas, pektīnvielas, fruktozi, organiskās skābes, un tās ir dabisks antioksidants, kas stiprina imūnsistēmu un palīdz organismam pretoties infekcijas slimībām, spēcīgs līdzeklis vitalitātes stimulēšanai, uzlabo vielmaiņu, samazina holesterīna līmeni, stiprina sirdi un dara vēl daudzas labas lietas. Vēl saimniecībā sastopami vieni no pirmajiem Latvijas pavasara augiem – rabarberi, kas uzturvērtības, vitamīnu daudzuma un labās ietekmes uz veselību ziņā nemaz neatpaliek no ķirbjiem un cidonijām.

Iveta un Uldis Širaki tirdziņā ar “Mētru gardumiem”

Šovasar “Mētras” lepojas ar bioloģiskās saimniecības statusa iegūšanu, līdz ar to saimniecībā izaugušie ķirbji un cidonijas nu ir ieskaitāmi bioloģiski audzētu produktu skaitā. Saimniekošana notiek saimnieka Ulža Širaka dzimtajās mājās un zemē Ciemupē, pašā Daugavas krastā, izmantojot tikai dabas sniegtos resursus, lai izaugušais būtu dabisks un saglabātu sevī maksimāli visu labo, ko tas var dot cilvēka organismam. Pirms pāris gadiem mamma daļu zemes nodeva dēla apsaimniekošanā, līdz ar to bija jādomā, ko darīt. Tā kā vienkārši audzēt zāli negribējās, radās doma par ieguldījumu

Gan izaudzētā raža, gan gatavā produkcija

ilggadīgos stādījumos, un izvēle bija par labu cidonijām, kam pievienojās arī ķirbji. Tos sākumā bija paredzēts realizēt, vienkārši nododot izaugušo, bet, tā kā projekta ietvaros bija nosacījums un apņemšanās palielināt apgrozījumu, tad nācās domāt plašāk.

Izvēlas radīt maksimālu pievienoto vērtību

Tomēr lieli lauksaimnieciskās ražošanas apjomi nav tas, ko uz ko “Mētru” saimnieks Uldis tiecas. Abi ar dzīvesbiedri Ivetu (dažādos posmos palīdz arī jaunākā meita) izvēlas radīt maksimālu pievienoto vērtību, kvalitatīvi pārstrādājot izaudzēto – no algotā darba brīvā laikā hobijs (kā saimnieki paši to dēvē) ir mājražošana ar zīmolu “Mētru gardumi”. Tas gan aizņem aizvien lielāku daļu laika un kļūst daļēji par dzīvesveidu, jo aizvien ir vēlme un entuziasms radīt ko jaunu, lai iepriecinātu un pārsteigtu gan savus klientus, gan izaicinātu paši sevi. Nu jau ģimenes mājas virtuve ir kļuvusi ražošanai par šauru, virtuves un noliktavas vajadzībām saskaņā ar visām higiēnas prasībām tiek pielāgota garāža.

► 16. lpp.

Saimnieks Uldis ar jauno ražu

Saimniece Iveta ķirbju laukā

◀ 15. lpp.

Pirmie ražošanas mēģinājumi aizsākās, savā cepeškrāsnī kaltējot sukādes sev pašiem un radiem, draugiem. Sekoja eksperimenti ar perfekta bezē radīšanu, tiem joprojām top aizvien jaunas piedevu variācijas. Pieaugot pieprasījumam un līdz ar to ražošanas apjomam, saimniecība iegādājās lielāku kaltēšanas iekārtu. Šovasar pēc daudzām neveiksmēm izdevās pagatavot jaunu produktu – zefirus, bet tie tomēr dažādu apsvērumu dēļ nebija uz palikšanu ikdienas sortimentā. Nu jau “Mētru gardumu” produktu klāstā ir dažādu ogu čipsi, sēklu cepumi, pastilas, džemi, sīrupi, kā arī jaunums – cidoniju sula. Sīrupiem un sulai saimniecība vairs neizmanto plastmasas pudeles, bet ir pārgājusi pilnībā uz stiklu, arī pārējiem produktiem laika gaitā plānots atteikties no plastmasas iepakojuma, pārejot uz dabiskākiem materiāliem. Uldis atzīst, ka klienti, kam īpaši rūp produktu, kā arī to iepakojuma augstā kvalitāte, ir z/s “Mētras” galvenā mērķauditorija un virzītājspēks, pārejot uz bioloģisko lauksaimniecību. Karsts cidoniju dzēriens ar upeņu piedevu (sagādāts īpašs termotrauks) ir šī rudens tirdziņu atklājums – salds dzēriens ar nelielu šķipsniņu kanēļa silta vēsā Latvijas rudens dienā. Gustavs (10 gadi): “Mammu, šis dzēriens ir labākais, ko esmu jebkad dzēris – 10 no 10, uzraksti kaut kur atsauksmi, lai visi zina par tādu dzērienu!”

Produkcijas noiets

Brīvdienas ģimene bieži pavada dažādos tuvākas un tālākas apkārtnes tirdziņos, kas ir viens no kanāliem, kur tiek realizēta galvenokārt pārstrādātā produkcija. Meklē “Mētru gardumu” zaļo nojumīti arī savas pilsētas tirdziņā! Saimniecība citiem pārstrādes uzņēmumiem, ēdināšanas iestādēm un privātpersonām pārdod arī izaudzēto produkciju (ķirbjus un cidonijas), kas pašu pārstrādes apjomiem ir par daudz. Vasarā “Mētru gardumi” ieguva “Tautas garšas” titulu LLKC rīkotajā reģionālajā pasākumā “Novada Garša”, savukārt septembra izskaņā veiksmīgi piedalījās noslēguma pasākumā “Nogaršo Latviju” Rīgā, Hanzas peronā. Vēl realizācija notiek dažādos veikalos (“Latvijas pērles”, “Garšas pietura”), kā arī ar tiešajiem pasūtījumiem sociālajos tīklos. “Mētru gardumi” ir aktīvi un pamanāmi sociālajā platformā Facebook, jo interneta vidē mūsdienās ir pieejams visplašākais patērētāju loks. Ieraksti top ļoti personiski, vēlreiz apliecinot, ka šis hobijs tiešām nemanot kļuvis par dzīvesveidu gan darbdienā vakaros, gan brīvdienās, gan atvaļinājuma laikā, pat ārpus Latvijas.

Neapstājas pie sasniegtā

Sadarbībā ar LLKC Ogres biroju un Ogres tehnikuma dizaina un mākslas nodaļas audzēkņiem “Mētru gardumiem” šogad ir tapis jauns dizaina

koncepts un iepakojums, kas palīdzējis kļūt vizuāli pievilcīgākiem savu pircēju acīs. Saimnieks Uldis piedalās dažādās biroja organizētās un arī citās mācībās sevis pilnveidei, plāno apgūt vēl potenciāli pieejamo Eiropas Savienības fondu finansējumu, vienmēr interesējas par jauno un savā saimniecībā neapstājas pie sasniegtā.

Vai tev jau ir savs ķirbis izgrebšanai un gardumi, ar ko cienāt uz saldu mīkām kāros par mošķīšiem pārgērbušos kaimiņu bērnus? **LL**

Elina MASTEIKO,
LLKC Ogres biroja
uzņēmējdarbības konsultante
e-pasts:
elina.masteiko@llkc.lv
tāl. 28331239

Lauku Lapa

Izdots SIA “Latvijas Lauku konsultāciju un izglītības centrs” Apgāda

Adrese: Rīgas iela 34, Ozolnieki, Ozolnieku pagasts, Ozolnieku novads, LV-3018

Tālrunis: 63050220

Apgāda vadītāja Iveta Tomsone

“Lauku Lapas” redaktore Dace Millere

Reģistrācijas Nr. 000740319

Iespējams SIA “IBC Print Baltic”

“Lauku Lapa” var abonēt Latvijas Pastā, abonēšanas indekss 1163

Cītējot un/vai pārpublicējot izdevuma “Lauku Lapa” rakstus, atsauce obligāta. Pārpublicēšanai jāsaņem Apgāda rakstiska atļauja.